

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

**Javaslat a
„Gárdonyi Géza irodalmi hagyatéka”**

[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Szalaiiné Király Júlia irodalomtörténész, muzeológus (név)
..... (aláírás)

Eger, 2017.05.26 (település, dátum)

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Dobó István Vármúzeum

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Szalainé Király Júlia

Levelezési cím: 3300 Eger, Vár 1.

Telefonszám: 06 30 522 6172

E-mail cím: kiraly.julia@egrivar.hu

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Gárdonyi Géza irodalmi hagyatéka**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: Eger, Dobó István Vármúzeum, Gárdonyi Géza Emlékház

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

☒ települési	☐ tájegységi	☐ megyei	☐ külföldi
magyarországi |
|--|-------------------------------------|---------------------------------|--|

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Gárdonyi Géza / Ziegler Géza néven látta meg a napvilágot/ Agárd-pusztán született 1863-ban. 1878-ban beiratkozott az egri érseki tanítóképzőbe. A tanítói hivatást 1885-ben hagyta el, újságíróként dolgozott Győrben, Szegeden, Aradon majd Pesten. Gárdonyi Egerbe költözésének egyik fontos oka volt, hogy megfelelő alkotói közeget találjon elmélyült munkájához. A csendes, nyugodt környezet, a sok gondolkodás, elmélkedés, a fáradhatatlan olvasás, folyamatos önművelés hozták létre azt az írói magatartást, ami Gárdonyi műveinek is részévé vált.

Az *Egri csillagok*, a *Láthatatlan ember* és az *Isten rabjai* című történelmi regényeivel nagy sikert aratott. Kisregényei közül néhány történelmi témájú (*A kékszemű Dávidkáné*), de foglalkoztatta őt az egyszerű városi és falusi emberek élete is (*Az öreg tekintetes*, *Aggy Isten Biri!*, *Ki-ki a párjával*.) Novellái először Győrben jelentek meg 1888-ban *Száz novella*

címmel, a *Figurákhoz* pedig Mikszáth Kálmán írt előszót 1890-ben. Legismertebb elbeszéléskötete *Az én falum* és a *Hosszúhajú veszedelem*.

A *bor* című színdarabja több mint száz előadást élt meg a Nemzeti Színházban.

Tagja volt a Petőfi Társaságnak, a Kisfaludy Társaságnak, majd 1910-ben a Magyar Tudományos Akadémiának is.

1922-ben halt meg Egerben. Sírja az egri várban zárandokhelyé vált.

Gárdonyi Géza író 1897-től haláláig, 1922-ig élt Egerben. Egri csillagok című regénye

Magyarország nagy könyve, minden hatodikos kisdíáknak kötelező olvasmány. Az író ezzel a regényével tette híressé Eger és az 1552-es törökök elleni dicső győzelmet.

Gárdonyi Géza irodalmi hagyatéka az író egri otthona, mely eredeti állapotában kerül bemutatásra. A hagyatéka része az író könyvtára (3335 tétel), levelezése (722 tétel), sajtókivágat-gyűjteménye (176 tétel), cédulagyűjteménye (487 tétel), regények, novellák kéziratai (243 tétel) és relikviái (217 tétel).

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Gárdonyi Géza hagyatéka a magyar irodalomtörténet egyik legteljesebb, épségben fennmaradt gyűjteménye. Gárdonyi Géza a magyar irodalom meghatározó alakja, életműve általános és középiskolai tananyag, Egri csillagok című regénye kötelező olvasmány. Életművével rangos helyet vívott ki a magyar irodalom történetében és hálára kötelezi Eger városát.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Szalaiiné Király Júlia tanulmányai

Gárdonyi Géza Az én falum című novelláskötete

In: Agria, az Egri Múzeum Évkönyve XXIX-XXX. (szerk.: Petercsák Tivadar, Szabó J. József)

Eger. DIV. 1993-1994. (241-256. oldal)

Gárdonyi Géza és a nyelvművelés

In: Agria, az Egri Múzeum Évkönyve XXXI-XXXII. (szerk.: Petercsák Tivadar, Szabó J. József)

Eger. DIV. 1995-1996. (371-387. oldal)

Gárdonyi Géza utolsó évei az Egri Dobó István Vármúzeum Gárdonyi hagyatékának tükrében.

In: Agria, az Egri Múzeum Évkönyve XXXIV. (szerk.: Petercsák Tivadar, Szabó J. József)

Eger. DIV. 1998. (401-421. oldal)

Sajtógyűjtemény a Dobó István Vármúzeum Gárdonyi hagyatékában

In: Agria, az Egri Múzeum Évkönyve XXXV. (szerk.: Petercsák Tivadar, Veres Gábor) Eger.

Heves Megyei Múzeumi Szervezet. 1999. (477-492. oldal)

Gárdonyi Géza ismeretlen kéziratai

In: Az Egri Vár Híradója 31. szám. (szerk.: Fodor László)

Eger. Eger Vára Barátainak Köre. 1999. (4-15. oldal)

Jegyzetek és feljegyzések a Dobó István Vármúzeum Gárdonyi hagyatékában I.

In: Agria, az Egeri Múzeum Évkönyve XXXVI. (szerk.: Petercsák Tivadar, Veres Gábor) Eger. Heves Megyei Múzeumi Szervezet. 2000. (521-536. oldal)

A nyelvművelő Gárdonyi

In: Poszt. Irodalmi, kritikai és művészeti folyóirat, Eger, 2000. I. évf. 1. szám (37-44. oldal)

Jegyzetek és feljegyzések a Dobó István Vármúzeum Gárdonyi hagyatékában II.

In: Agria, az Egeri Múzeum Évkönyve XXXVII. (szerk.: Petercsák Tivadar, Veres Gábor) Eger. Heves Megyei Múzeumi Szervezet. 2001. (435-446. oldal)

A kultuszteremtő Gárdonyi

In: Agria, az Egeri Múzeum Évkönyve XXXVIII. (szerk.: Petercsák Tivadar, Veres Gábor) Eger. Heves Megyei Múzeumi Szervezet. 2002.

Jegyzetek és feljegyzések a Dobó István Vármúzeum Gárdonyi hagyatékában III.

In: Agria, az Egeri Múzeum Évkönyve XL. (szerk.: Petercsák Tivadar, Veres Gábor) Eger. Heves Megyei Múzeumi Szervezet. 2004. (347-362. oldal)

Jegyzetek és feljegyzések a Dobó István Vármúzeum Gárdonyi hagyatékában IV.

In: Agria, az Egeri Múzeum Évkönyve XLI. (szerk.: Petercsák Tivadar, Veres Gábor) Eger. Heves Megyei Múzeumi Szervezet. 2005. (393-405. oldal)

Bornemissza Gergely Gárdonyi Géza regényében

In: Az Egeri Vár Híradója 31. szám. (szerk.: Berecz Mátyás) Eger. Eger Vára Barátainak Köre. 2005. (37-45. oldal)

A Gárdonyi Géza Emlékmúzeum. Az író otthona Egerben

In: Agria, az Egeri Múzeum Évkönyve XLII. (szerk.: Petercsák Tivadar, Veres Gábor) Eger. Heves Megyei Múzeumi Szervezet. 2006. (647-65. oldal)

Gárdonyi Géza történelemszemléletének pillérei

In: Agria, az Egeri Múzeum Évkönyve XLIII. (szerk.: Petercsák Tivadar, Veres Gábor) Eger. Heves Megyei Múzeumi Szervezet. 2007. (747-765. oldal)

Gárdonyi Géza és Eger

In: Agria, Irodalmi, művészeti és kritikai folyóirat. Eger, 2007. I. évf. 1. szám

Gárdonyi Géza és az Egeri csillagok

In: Agria. Irodalmi, művészeti és kritikai folyóirat. Eger. Eger Megyei Jogú Város Önkormányzata. 2008. II. évf. 1. szám

Gárdonyi Géza a Nyugatban

In: Agria, az Egeri Múzeum Évkönyve XLIII. (szerk.: Veres Gábor) Eger. Heves Megyei Múzeumi Szervezet. 2009.

Gárdonyi Géza az első világháborúban

In: Agria, az Egeri Múzeum Évkönyve XLIV. (szerk.: Veres Gábor) Eger. Heves Megyei Múzeumi Szervezet. 2010.

Dávidkáné és Az öreg tekintetes. A hétköznapi történéseken túlmutató sorsok

In: Agria, az Egeri Múzeum Évkönyve XLIV. (szerk.: Veres Gábor) Eger. Heves Megyei Múzeumi Szervezet. 2011.

A Gárdonyi-gyűjtemény Egerben

Tervezett művek

A főhős, Bornemissza Gergely

Gyermekkor

Eger és az öreg tekintetes

Hétköznapiak Egerben

In.: Irodalmi Magazin II. évfolyam 2014/1. A Magyar Napló időszakos kiadványa (szerk.: Oláh János, Szalainé Király Júlia, H. Bagó Ilona)

Gárdonyi és a titkosírás. Előszó

In.: Gárdonyi Géza: A természet kalendárium. Budapest. Helikon Kiadó 2014.

További kiadványok:

Nagy Sándor: *Gárdonyi közelében*

Eger. Heves Megyei Múzeumi Szervezet. 2000. (Studia Agriensia 21.)

Király Júlia: *Gárdonyi Géza és Eger. Egri csillagok.*

AGRIA. Irodalmi, művészeti és kritikai folyóirat. II. évf. 2. szám

Sz. Király Júlia: *Gárdonyi Géza: Mesterfüzetek* Múzeumpedagógiai kiadvány

Dobó István Vármúzeum. 2009 (Múzeumpedagógiai Nívódíj 2009.)

Sz. Király Júlia: *Gárdonyi Géza egri otthona*

Egri séták egrieknek

Egri Lokálpatrióta Egyesület, Eger, 2011.

Sz. Király Júlia: *Gárdonyi Géza: Egri csillagok Olvasónapló* Múzeumpedagógiai kiadvány

Dobó István Vármúzeum 2013.

Madarász Flóris: *Gárdonyi Géza*. Budapest: Szent István Társulat. 1909.

Vértessi Aranka: *Gárdonyi nyelvéről*. Budapest: Markovits és Garai. 1910.

Erdősi József: *Mozaik: Feljegyzések Gárdonyi Gézáról*. Budapest: Országos Gárdonyi Géza Irodalmi Társaság. 1923.

Gopcsa László: *Gárdonyi Géza élete és legelső írásai*. Budapest: Pfeifer. 1923.

Bilkei Ferenc: *Gárdonyi és a buddhizmus*. Székesfehérvár: Vörösmarty ny. 1925.

Szabolcska László: *Gárdonyi Géza élete és költészete*. Temesvár: Helicon. 1925.

Kéky Lajos: *Gárdonyi Géza*. Budapest: Pallas. 1926.

Sík Sándor: *Gárdonyi, Ady, Prohászka: Lélek és forma a századforduló irodalmában*. Budapest: Pallas. 1929.

Váth János: *Gárdonyi Géza életrajza*. Szombathely: Dunántúli ny. 1929.

Kelemen Ferenc: *Gárdonyi Géza nevelői személyisége „Az én falum” tükrében*. Makó: Horváth. 1929.

Futó Jenő: *Gárdonyi Géza*. Hódmezővásárhely: Erdei ny. 1930.

Az egri halhatatlan: Tanulmányok Gárdonyi Gézáról. Szerk. Simon Lajos. Budapest: Dante.

Az egri remete: Tanulmányok Gárdonyi Gézáról halálának tízéves évfordulója

alkalmából. Szerk. Simon Lajos. Budapest: Országos Gárdonyi Géza Irodalmi Társaság.

Gárdonyi József: *Az élő Gárdonyi I–II*. Budapest: Dante. 1934.

Hegedűs András: *Gárdonyi, a néptanító*. Budapest: Tankönyvkiadó. 1962.

Emlékkönyv Gárdonyi Géza születésének 100. évfordulójára. Szerk. Nagy Andor. Eger: TIT Heves Megyei Szervezete. 1963.

Hegedűs András: *Robot és szolgálat: Gárdonyi Géza Győrött (1886–1888)*. Győr: Hazafias Népfront. 1965.

Kispéter András: *Gárdonyi Géza*. Budapest: Gondolat. 1970.

Z. Szalai Sándor: *Gárdonyi műhelyében*. Budapest: Szépirodalmi. 1970. = Elvek és Utak.

Gárdonyi-émlékezés: Tudományos ülés az író halálának 50. évfordulóján. Eger: Gárdonyi Géza Társaság. 1973.

Szekér Endre: *A nominális stílus jelentkezése Gárdonyi műveiben*. Budapest: ELTE. 1975. = Nyelvtudományi Dolgozatok, 17.

Z. Szalai Sándor: *Gárdonyi Géza alkotásai és vallomásai tükrében*. Budapest: Szépirodalmi Kiadó 1977.

Várterész Cecília: *Gárdonyi Géza: Ajánló bibliográfia Gárdonyi Géza születésének 120. évfordulójára*. Debrecen: Debreceni Városi Könyvtár. 1983.

Lipp Tamás: *Így élt Gárdonyi Géza*. Budapest: Móra. 1989. = Így Élt.

Horváth Júlia: *Ahol a költők teremnek: Vajda, Gárdonyi szülőföldjén*. Székesfehérvár: Fejér Megyei Pedagógiai Szolgáltató Intézet. 1998.

Nagy Sándor: *Gárdonyi közelében*. Eger: Dobó Vármúzeum. 2000. = Studia Agriensia.

Sors és történelem: Tanulmányok Gárdonyi Gézaról. Szerk. Z. Szalai Sándor. Miskolc: Felsőmagyarországi. 2001.

Brassai Zoltán: *Gárdonyi Géza: Kismonográfia*. Veszprém: Művészetek Háza. 2003. = Vár Ucca Műhely Könyvek.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

www.egrivar.hu

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat